

Helyzetkép a Digitális Egységes Piacról

Az európai integráció létrejöttét május 9-én ünnepeljük, ami azért is különleges, mert május 1-jén csatlakozott Magyarország az Európai Unióhoz, így ezekben a napokban nemcsak az EU keletkezéséről, hanem Magyarország uniós tagállammá válásáról is megemlékezünk.

Ilyen alkalmakkor lehetőségünk van számot vetni azzal, hogy milyen folyamatok vezettek el napjainkig, milyen célok vezérelték az európai integrációt a kezdetekkor, és milyen jövőképet jósolhatunk. Az Európai Unió létrejötte óta a különböző integrációs szintek mentén rengeteg változás történt, az egyik legjelentősebb az egységes digitális piac létrehozása volt, amelynek célja, hogy az unió minden tagállamában azonos feltételeket teremtsen a digitális gazdaság számára, és így elősegítse az innovációs kapacitás és a versenyképesség kibontakozását, valamint a személyek és vállalkozások számára a digitális szolgáltatások és termékek szabad áramlását.

Az egységes digitális piac létrehozása egy hosszú folyamat, amely során az infrastrukturális feltételek megteremtésén túl talán a legnagyobb kihívás az eltérő szabályozások harmonizálása. A digitális gazdaság fejlődése érdekében az Európai Bizottság 2015-ben bemutatta a Digitális Egységes Piaci Stratégiáját,¹ amelyben öt szabályozandó területet jelölt ki: a digitális szolgáltatások, a digitális készségek, a közösségi gazdaság, a digitális infrastruktúra és az egységes digitális piac. A digitális piacokról szóló jogszabályt (Digital Markets Act, DMA) 2022. október 12-én hirdették ki² az Európai Unió Hivatalos Lapjában, és 2023. május 2-től alkalmazandó. Jelen bejegyzés – aktualitása miatt – e mérföldkövel foglalkozik, amely a digitális egységes piac felé vezető út fontos eleme.

A DMA célja, hogy versenyképes és tisztességes piacot biztosítson a digitális szektorban, hatálybalépése jelentős mérföldkő az egységes digitális piac kialakításában, mivel az EU eddig nem rendelkezett olyan jogszabállyal, amely kifejezetten a digitális piacot szorítaná keretek közé. A DMA célja, hogy

¹ Európai Bizottság 2023.

² Regulation (EU) 2022/1925 on Contestable and Fair Markets in the Digital Sector and Amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act).

az online platformokat és a digitális piacokat átláthatóbbá és versenyképesebbé tegye azáltal, hogy szigorúbb szabályozásokat vezet be azoknak a kapuőrnek³ nevezett óriáscégeknek a tevékenységére, amelyek jelenleg monopolszeremben vannak jelen az online térben, úgymint a Google, az Amazon, a Meta vagy az Apple. A piaci verseny élénkítése a fogyasztóvédelmen túl a diverzifikáció útján ösztönözheti az európai digitális gazdaság innovációs képességét.

A jogalkotók szerint a kapuőrök erős piaci pozíciójuk révén magán-szabályalkotóként monopolhelyzetbe kerülhetnek, ezáltal beszűkítik a digitális gazdasági lehetőségeket más piaci szereplők előtt. E problémák megoldása érdekében a DMA egy sor konkrét kötelezettséget határoz meg, amelyeket a kapuőrnek minősített vállalatoknak be kell tartaniuk az uniós piacon. A jogszabály a méltányos és tisztességes versenyelveket ismétlődően hangsúlyozza, ami heves vitákat váltott ki⁴ arról, hogy a DMA az EU versenyjogi kudarcának utólagos orvoslásaként szolgál-e, vagy inkább a versenypolitikán túlmutató méltányosság előmozdítására irányuló szélesebb szabályozási törekvésnek tekinthető.

A potenciális kapuőröknek 2023. július 3-ig kell bejelenteniük az Európai Bizottságnak az alapvető platformszolgáltatásaikat, majd utóbbi legkésőbb 2023. szeptember 6-ig jelöli ki a kapuőröket (vagyis állapítja meg azt, hogy teljesítik-e a küszöbértéket), akiknek ezután legfeljebb hat hónap áll rendelkezésükre (2024. március 6-ig), hogy megfeleljenek az új digitális piacokról szóló törvényi kötelezettségeknek.

Az DMA előnyeit az online fogyasztók és vállalkozások is érzékelhetik, hiszen – ahogy arra már korábban is utaltunk – az új szabályok célja, hogy megakadályozzák a digitális piactereken a visszaéléseket és a monopolhelyzetek kialakulását, amelyek korlátozzák a vállalkozások versenyképességét és a fogyasztók szabad választását. A kis piaci szereplők (kkv-k, startupok) számára a szabályozás lehetőséget teremt a nagyobb és erősebb piaci szereplőkkel szembeni versenyben, és ezzel elősegíti az innovációt és az új vállalkozások létrejöttét. Emellett a DMA előírja az átláthatóságot a felhasználók és a digitális platformok között, ami lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy jobban megértsék, milyen adatokat gyűjtenek róluk, és hogyan használják fel azokat.

A DMA ugyanakkor nem volt elég bátor az új fogalmak bevezetése terén, legalábbis ami a „fogyasztókat” illeti, hiszen őket következetesen „végefelhasználó”-ként említi, így elszalasztja a lehetőséget a „fogyasztó” régóta várt,

³ PATÓ 2022.

⁴ MOSKAL 2023.

aktualizált definíciójának bevezetésére. Az „átlagfogyasztó” modelljét az 1960-as évek közepén vezették be, azonban újraértékelése elengedhetetlen ahhoz, hogy az uniós jogszabályok lépést tudjanak tartani a digitalizációval, a platformosítással és a fenntartható fejlődéssel. A fogalom újrakeretezése a fogyasztók új szerepeit is tisztázhatná, mint például a „termelői fogyasztó”, erre azonban a DMA nem tesz kísérletet.

A leggyakoribb általános kritika a DMA bevezetésének időbeliségével és a megfelelési költségek mértékével kapcsolatban merült fel a vállalatok oldalán, illetve vannak olyan kritikusok is, akik a túlszabályozás ellen érvelve úgy vélik, hogy a DMA túlzottan korlátozza a digitális vállalkozások működési szabadságát, és hogy a javasolt intézkedések, a maguk bürokratikus és költségigényes természetükből fakadóan, valójában megakadályozzák a digitális innovációkat és a gazdasági növekedést az EU-ban, így az európai digitális vállalkozások hátrányba kerülnek a globális szintén.

Egy másik vita a digitális vállalkozások és a hagyományos iparágak közötti verseny körül bontakozik ki.⁵ A hagyományos iparágak képviselői azt állítják, hogy a digitális vállalkozások méltánytalan előnyökhöz jutnak, mert nem kell ugyanolyan szabályoknak megfelelniük, a digitális vállalkozások viszont azért tudnak innovatívabb és hatékonyabb szolgáltatásokat nyújtani, mert nagyobb rugalmasságot élveznek a szabályozás terén. A DMA alkalmazása a hagyományos és digitális iparágak szabályozási környezete közötti eltérést is ellensúlyozhatja. Az egyensúly fontos, hiszen a fenntartható és innovatív gazdaságban a hagyományos iparágak és a digitális vállalatok is szerepet játszanak.

Az egységes digitális piac nemcsak az Európai Unió számára jelent fontos előrelépést, hanem a digitális világ globális fejlődése szempontjából is. Az uniós szabályozási kísérletei ugyanis befolyásolhatják az Európán kívüli digitális piaci szabályozási folyamatokat annak érdekében, hogy az európai piaccal való együttműködés töretlen és harmonikus legyen. Noha digitális fejlettségben és erőforrásokban az Egyesült Államok és Kína töltenek be vezető szerepet, nem szabad megfeledkezni arról, hogy az európai – főként fogyasztói – piac fontos exportcélja a globális szinten áramló digitális termékeknek és szolgáltatásoknak.

2023. május 8.

⁵ ATLURI-DIETZ-HENKE 2017.

Felhasznált irodalom

- ATLURI, Venkat – DIETZ, Miklós – HENKE, Nicolaus (2017): Competing in a World of Sectors without Borders. *McKinsey Quarterly*, 2017. július 12. Online: www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/competing-in-a-world-of-sectors-without-borders
- Európai Bizottság (2023): *Digitális egységes piaci stratégia – felidős értékelés*. Online: https://eur-lex.europa.eu/content/news/digital_market.html?locale=hu
- MOSKAL, Anna (2023): Digital Markets Act (DMA): A Consumer Protection Perspective. *European Papers*, 7(3), 1113–1119. 2023. január 31. Online: www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/digital-markets-act-consumer-protection-perspective#_ftnref37
- PATÓ Viktória Lilla (2022): Kapuőrök: a DMA bevezetése. *Ludovika.hu*, 2022. november 24. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/11/24/kapuorok-a-dma-bevezetese/
- Regulation (EU) 2022/1925 on Contestable and Fair Markets in the Digital Sector and Amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act). HL L 265/1, 2022. október 12.